

NATUURANLEG OP LANDBOUWGROND: BELANGSTELLING GEMETEN

Hans Leneman, Tanja de Koeijer en Jan Geelen

Sinds 2002 staat particuliere natuuraanleg in de schijnwerpers binnen het natuurbeleid. Voorheen lag de nadruk vooral op de aankoop van terreinen door de overheid, om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) te kunnen realiseren. Inmiddels heeft particuliere natuuraanleg, en in mindere mate agrarisch natuurbeheer, deels de plaats van grondaankopen ingenomen. Ook probeert de overheid verworven terreinen nu eerst aan particulieren te verkopen. Lukt dat niet, dan komen de gronden in handen van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer of een provinciaal landschap. Tot nu toe blijft de deelname van particulieren aan natuuraanleg achter bij de verwachtingen; begin 2007 was voor ongeveer 4.000 ha landbouwgrond in natuur omgezet.¹ In 2018 moet dit 42.770 ha zijn.

In opdracht van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) hebben het LEI en Geelen Consultancy (Wageningen) de belangstelling voor natuuraanleg door particulieren onderzocht. De analyse richt zich op natuuraanleg door de omzetting van landbouwgrond naar natuur, resulterend uit de deelname aan de regeling functieverandering, een onderdeel van Programma Beheer. Voor het onderzoek zijn 772 particuliere grondeigenaren ondervraagd die landbouwgrond bezitten in of vlakbij gebieden die tot natuur moeten worden omgevormd.

Een op de zes grondeigenaren overweegt aanleg natuur

Ruim 90% van de ondervraagden gaf aan 'agrarisch actief' te zijn. 15% overweegt de komende 10 jaar natuur aan te gaan leggen via de regeling functieverandering. Genoemde redenen zijn liefde en interesse voor natuur, de hoogte van de subsidies en goede inpasbaarheid in de bedrijfsstrategie. Vertaald naar hectares betekent dit een belangstelling van de grondeigenaren in heel Nederland voor ruim 18.000 ha.

Bijna twee derde van de grondeigenaren heeft geen belangstelling voor natuuraanleg, voornamelijk omdat het niet past bij hun bedrijfsstrategie en omdat een andere bestemming van de grond meer op zal leveren. Circa 20% heeft geen mening als het gaat om de aanleg van natuur via functieverandering (tabel 1).

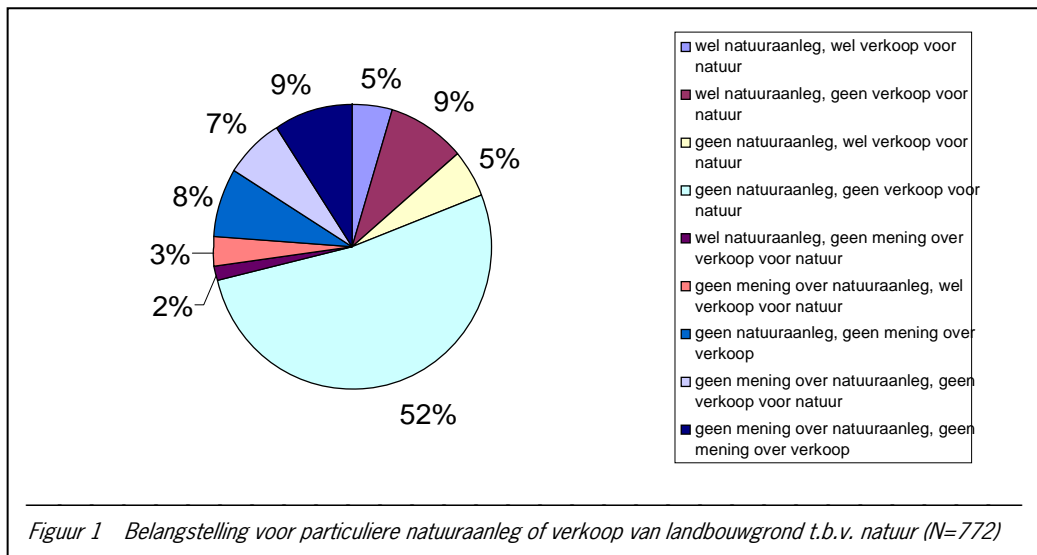
Belangstelling voor natuuraanleg via functieverandering	Belangstelling voor verkoop t.b.v. natuur	%
Ja	Ja	4,7
Ja	Nee	9,2
Ja	Weet niet/geen mening	1,6
Nee	Ja	5,2
Nee	Nee	52,2
Nee	Weet niet/geen mening	7,6
Weet niet/geen mening	Ja	3,4
Weet niet/geen mening	Nee	7,1
Weet niet/geen mening	Weet niet/geen mening	9,1

¹ Overigens is ook buiten de 'begrensde' gebieden landbouwgrond volgens deze regeling in natuurterrein omgezet (voornamelijk in bos), maar dit is sinds 2005 niet meer mogelijk.

Natuuraanleg even populair als verkoop

Grondeigenaren kunnen hun landbouwgrond ook verkopen ten behoeve van natuur. Het blijkt dat functieverandering en verkoop ten behoeve van natuur onder grondeigenaren ongeveer even populair zijn. Van de 772 geïnterviewden is 13% van plan de landbouwgrond binnen nu en 10 jaar te verkopen voor omvorming in blijvende natuur. Dit percentage is weliswaar lager dan bij de belangstelling voor functiewijziging, maar bij verkoop gaat het wel om grotere oppervlaktes. Daarom zou de belangstelling voor verkoop in de komende tien jaar ongeveer 20.000 ha natuur op kunnen leveren, vergelijkbaar met het aantal hectares bij de belangstelling voor particuliere natuuraanleg. Ruim 50% van de grondeigenaren geeft aan noch verkoop noch functiewijziging te overwegen (tabel 1).

Een deel van de grondeigenaren wil verkoop en particuliere natuuraanleg combineren. Circa 30% van de grondeigenaren met belangstelling voor functiewijziging geeft aan in de komende 10 jaar ook landbouwgrond te willen verkopen. Daarnaast zijn er grondeigenaren die denken aan het aankopen van gronden voor natuuraanleg. Van de ruim 18.000 ha belangstelling van particuliere grondeigenaren is ongeveer 15.000 ha op gronden die nu al in eigendom zijn. Grondeigenaren blijken bereid de overige 3.000 ha te kopen.

Particuliere natuuraanleg gaat samen met agrarisch natuurbeheer

In of bij landbouwgebieden die tot natuur moeten worden omgevormd, kunnen vaak ook andere natuursubsidies worden aangevraagd. Van de geïnterviewde grondeigenaren ontvangt 60% subsidies voor agrarisch natuurbeheer. Het merendeel daarvan is afkomstig uit de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN). De belangstelling voor particuliere natuuraanleg betekent echter niet dat agrarisch natuurbeheer minder populair zal worden onder grondeigenaren. Binnen 10 jaar verwacht bijna 40% van de grondeigenaren die al subsidies voor agrarisch natuurbeheeractiviteiten ontvangen, meer aan agrarisch natuurbeheer te gaan doen. Natuuraanleg via een functieverandering en agrarisch natuurbeheer blijken hand in hand te gaan.

Grondeigenaren zijn overigens duidelijk beter op de hoogte van hun mogelijkheden voor deelname aan regelingen voor agrarisch natuurbeheer dan van die voor de omvorming van landbouwgrond naar natuur via de regeling functieverandering. Zo zegt ongeveer 70% van de grondeigenaren de mogelijkheden voor deelname aan agrarisch natuurbeheer goed te kennen. De mogelijkheden van functieverandering zijn daarentegen bij nauwelijks

de helft van de ondervraagden goed bekend. Een op de vijf ondervraagde grondeigenaren heeft nog geen mening of functieverandering voor hem of haar een van de opties kan zijn de komende 10 jaar.

Conclusie

In het licht van de huidige deelname is de getoonde belangstelling voor particuliere natuuraanleg nu onvoldoende om het beleidsdoel, ruim 42.000 ha in 2018, te realiseren.

Meer informatie:

WOT Rapport 53 *Marktonderzoek onder grondeigenaren over natuuraanleg: methoden, resultaten en implicaties voor beleid*, en WOT Werkdocument 69 *Belangstelling, motieven en knelpunten van natuuraanleg door grondeigenaren - Uitkomsten van een marktonderzoek*, te downloaden via 'www.wotnatuurenmilieu.wur.nl'